

HOT ISSUE

สิงหาคม 2561

กระบวนกรตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ดาวนโหลดเอกสารได้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

แดนชัย ไชวพิเศษ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ดังนั้นการจะตรากฎหมายก็ต้องมิให้บทบัญญัติของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อันเป็นหลักการที่สำคัญในการตรากฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจำนวน 10 ฉบับ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้ตราขึ้นเพื่อขยายความของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมทั้งรูปแบบและวิธีการที่จะต้องดำเนินการในเรื่องนั้นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

สำหรับการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการภายใต้บังคับมาตรา 77 กล่าวคือ ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน พึงใช้ระบอบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ตลอดจนวนต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล และเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 26 ด้วย

กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในหมวด 7 รัฐสภา ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง ตามมาตรา 130 ถึง 132 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง จะเป็นกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติทั่วไป

2. กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในบทบัญญัติเฉพาะกาล ตามมาตรา 267 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยจะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป

ในการนี้จะกล่าวถึงในส่วนกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในหมวด 7 รัฐสภา ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง ตามมาตรา 130 ถึง 132 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติทั่วไป ดังนี้

1. การเสนอและการพิจารณาของรัฐสภา

1.1 จำนวนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

มาตรา 130 ได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจำนวน 10 ฉบับ ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
6. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
7. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
8. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
9. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
10. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1.2 ผู้มีสิทธิเสนอ

มาตรา 131 ได้กำหนดผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ของสภาผู้แทนราษฎร

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะรัฐมนตรีต้องมีข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น จึงจะมีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าประธานศาลหรือประธานองค์กรนั้นจะเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นหรือไม่ก็ตาม ถ้าหากมีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต้องมีข้อเสนอแนะด้วย

ส่วนผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีความแตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้เสนอได้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มิได้ให้ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องมีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นผู้เสนอได้โดยตรง

1.3 การเสนอและการพิจารณา

มาตรา 132 (1) ได้กำหนดการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลา 180 วัน ถ้าที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 180 วัน ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการเงิน จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีก่อนตามมาตรา 133 วรรคสอง

1.4 การพิจารณา

มาตรา 132 ได้กำหนดให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำเป็นสามวาระเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ เว้นแต่การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ดังนี้

1. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ถือเอาเสียงข้างมาก
2. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมาก
3. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

2. ขั้นตอนก่อนส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปให้นายกรัฐมนตรี

ภายใน 15 วันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบหรือให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 132 (1) ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็นตามมาตรา 132 (2)

2.1 ในกรณีที่ไม่มีข้อทักท้วงตามมาตรา 132 (2)

ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อทักท้วงภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

2.2 ในกรณีที่มีความเห็นว่ามีข้อความโต้แย้งหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ตามมาตรา 132 (3)

ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความโต้แย้งหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภาภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

3. ขั้นตอนก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย มี 2 กรณี ดังนี้

เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา

3.1 กรณีที่ไม่มีการส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ถ้าไม่มีการส่งความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา 148 ให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน 20 วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภาตามมาตรา 145 และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ตามมาตรา 81

3.2 กรณีที่มีการส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา 148

การส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเป็นการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้กระทำก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ดังนี้

ผู้มีสิทธิเสนอความเห็น การส่งความเห็น และการแจ้งผู้เกี่ยวข้อง

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

2. นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

4. การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้ตามมาตรา 148 วรรคสอง

4.1 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้นำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา 148 วรรคสาม

4.2 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา 148 วรรคสี่ และให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไปตามมาตรา 81

5. การนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาและเมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน 20 วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้หรือภายใน 20 วันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องพิจาราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วันให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วตามมาตรา 146

6. การตกไปของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มีดังนี้

6.1 ในกรณีที่รัฐสภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น หรือลงมติในวาระที่สามไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

6.2 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา 148 วรรคสาม

6.3 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา 148 วรรคสี่

6.4 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้รัฐสภาพิจาราร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้วให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปตามมาตรา 146

6.5 เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีต่อไปนี้เป็นอันตกไป ตามมาตรา 147

6.5.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ

6.5.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้มีกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้โดยเฉพาะจำนวน 10 ฉบับ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้ตราขึ้นเพื่อขยายความของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนและครอบคลุมรวมทั้งรูปแบบและวิธีการที่จะต้องดำเนินการในเรื่องนั้นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ และต้องดำเนินการภายใต้บังคับมาตรา 77 ตลอดจนต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 26 ด้วย

กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในหมวด 7 รัฐสภา ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง ตามมาตรา 130 ถึง 132 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง จะเป็นกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติทั่วไปซึ่งผู้มีสิทธิเสนอ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยเสนอต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาหนึ่ง 180 วัน โดยพิจารณาเป็นสามวาระซึ่งการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ทั้งนี้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบหรือให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 132 (1) แล้ว ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็นภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

สำหรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือนายกรัฐมนตรี ที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เสนอไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรี นำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลง พระปรมาภิไธยภายใน 20 วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ หรือภายใน 20 วันนับแต่วันที่ ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

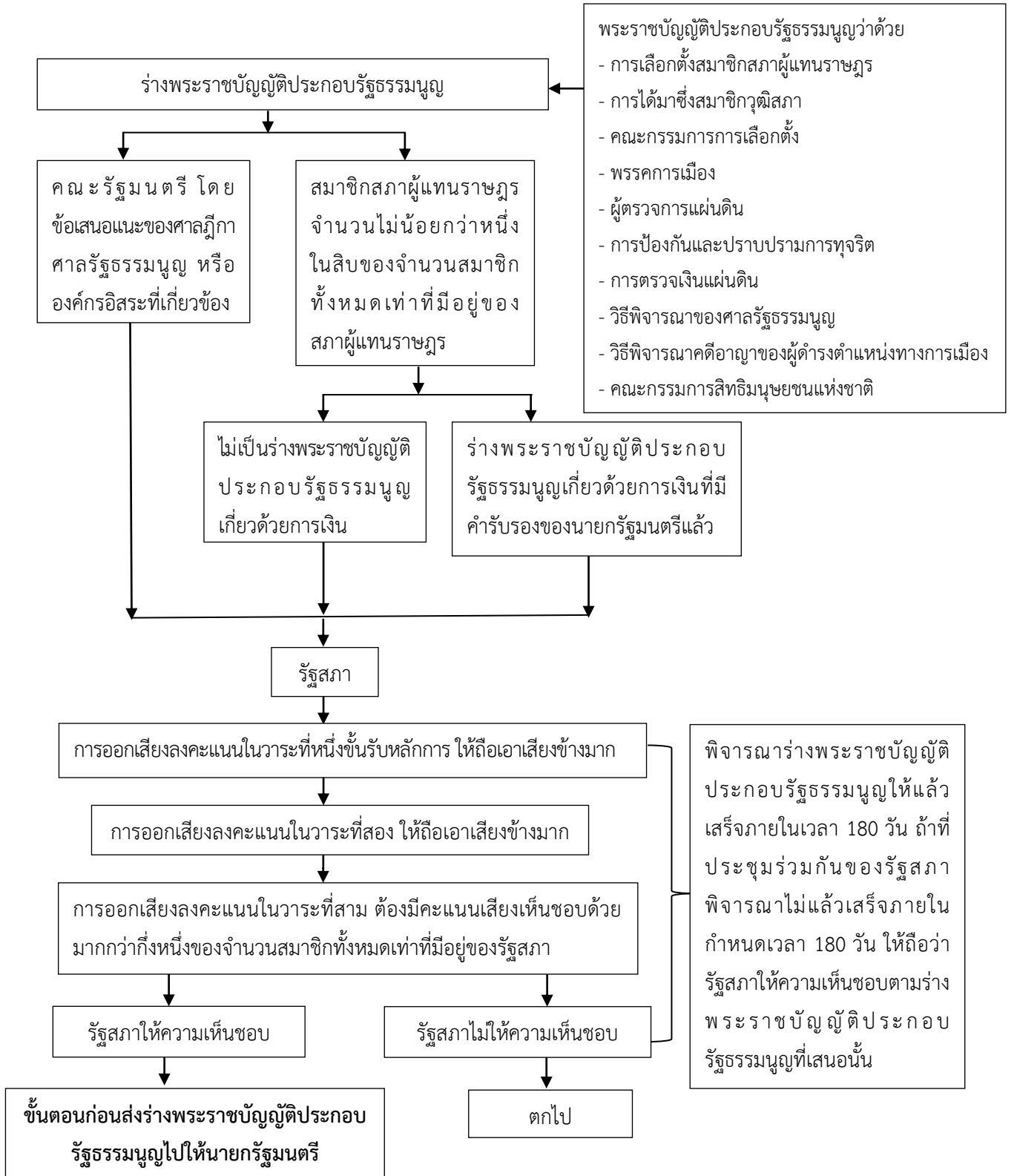
ส่วนเหตุที่ทำให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตกไปทั้งฉบับนั้น ได้แก่ 1) รัฐสภาลงมติ ในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการ 2) รัฐสภาลงมติในวาระที่สามไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ 3) ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อความขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ 4) รัฐสภามีมติยืนยันตามร่างเดิมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา 5) เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นรัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบและคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้ง ทั่วไปมิได้ร้องขอต่อรัฐสภาภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก 6) ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้น 90 วัน แล้วมิได้พระราชทานคืนมา

นอกจากนี้ยังมีกรณีศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มี ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและข้อความดังกล่าวไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความเฉพาะที่ขัดหรือ แยกต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

อย่างไรก็ตามการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต้องมีการรับฟังความคิดเห็น จากผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผย ผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชนอย่างครอบคลุมและครบถ้วนจึงจะใช้บังคับ เป็นกฎหมายตรงตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง

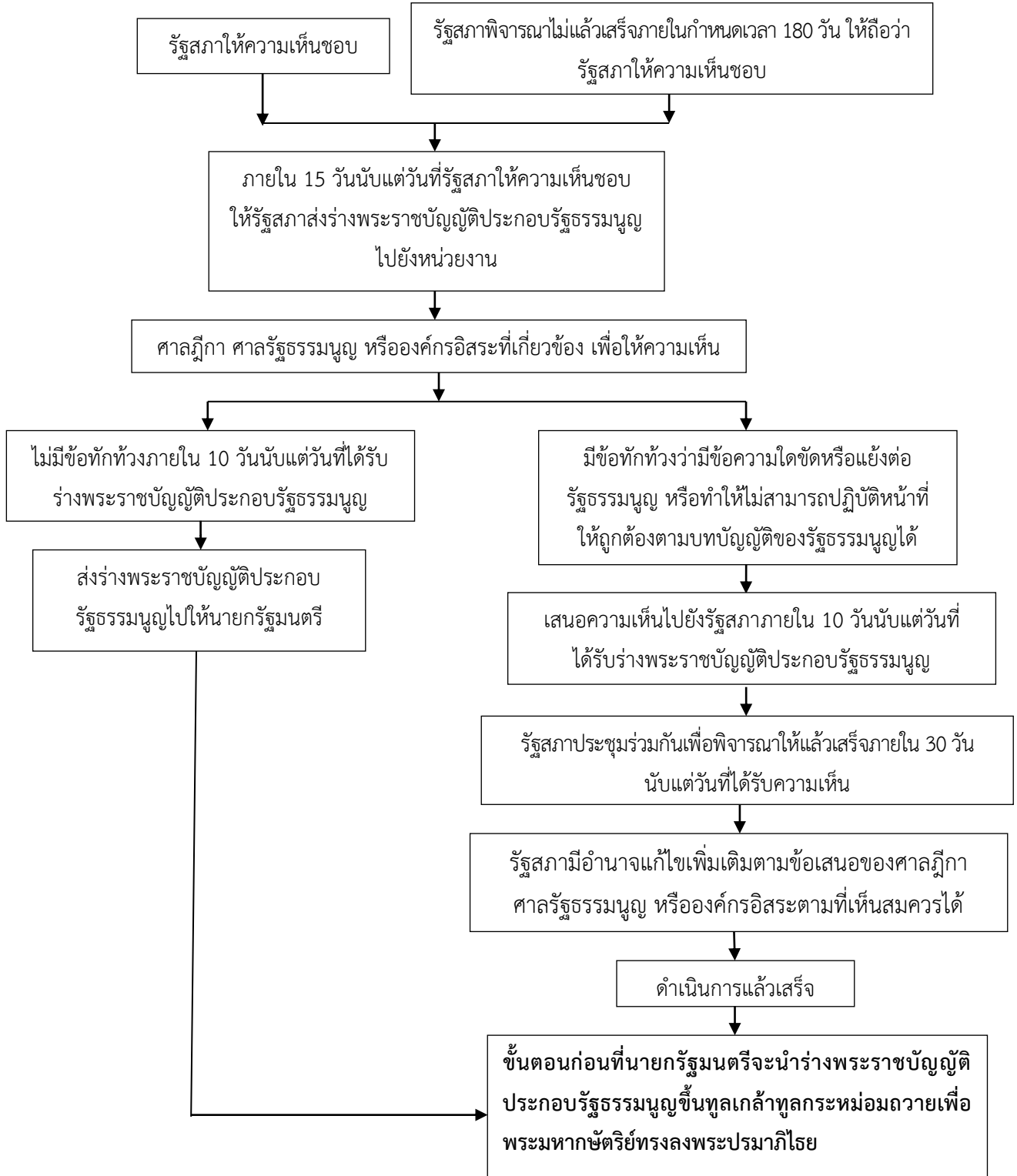
กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

1. การเสนอและการพิจารณาของรัฐสภา

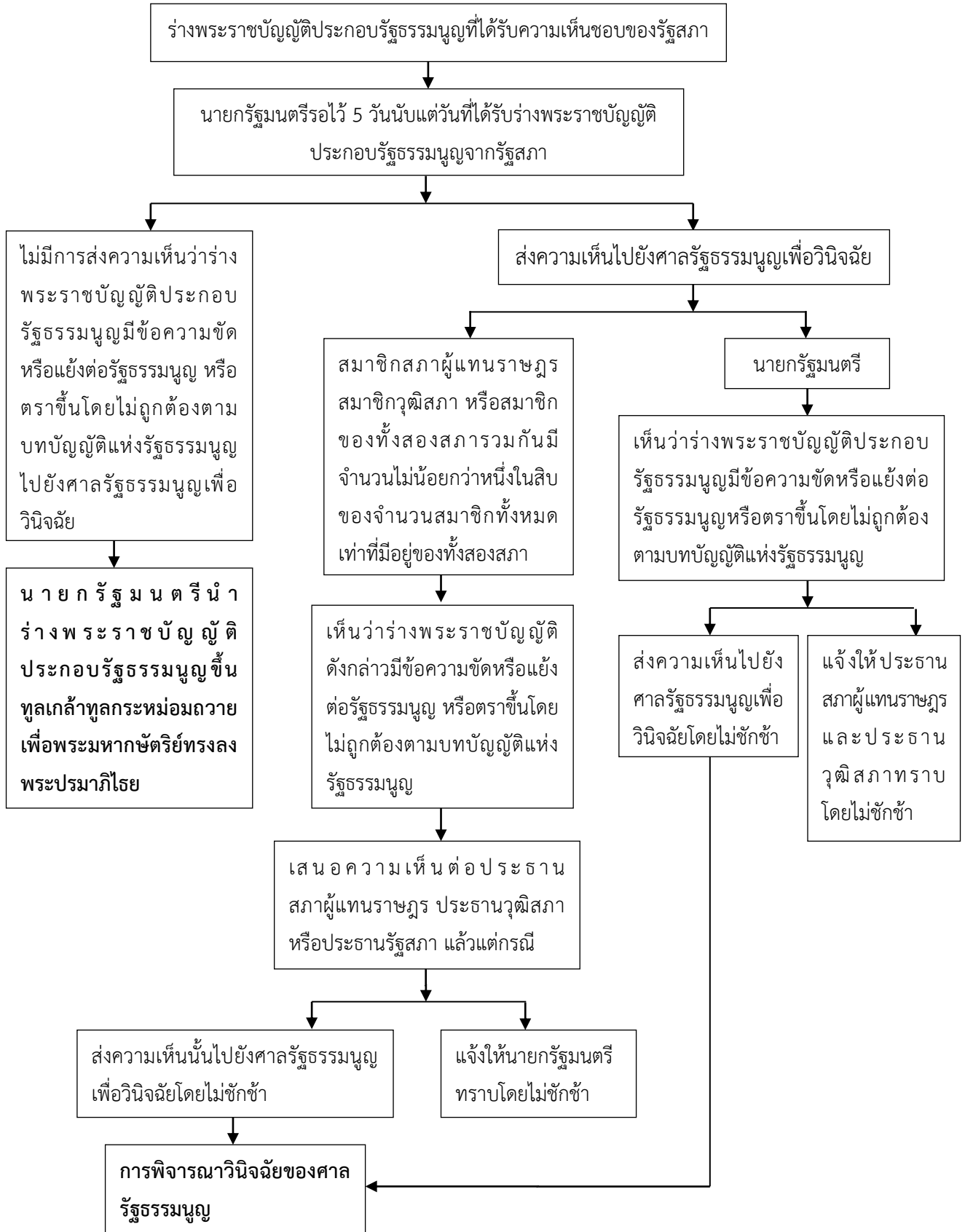
กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

2. ขั้นตอนก่อนส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปให้นายกรัฐมนตรี

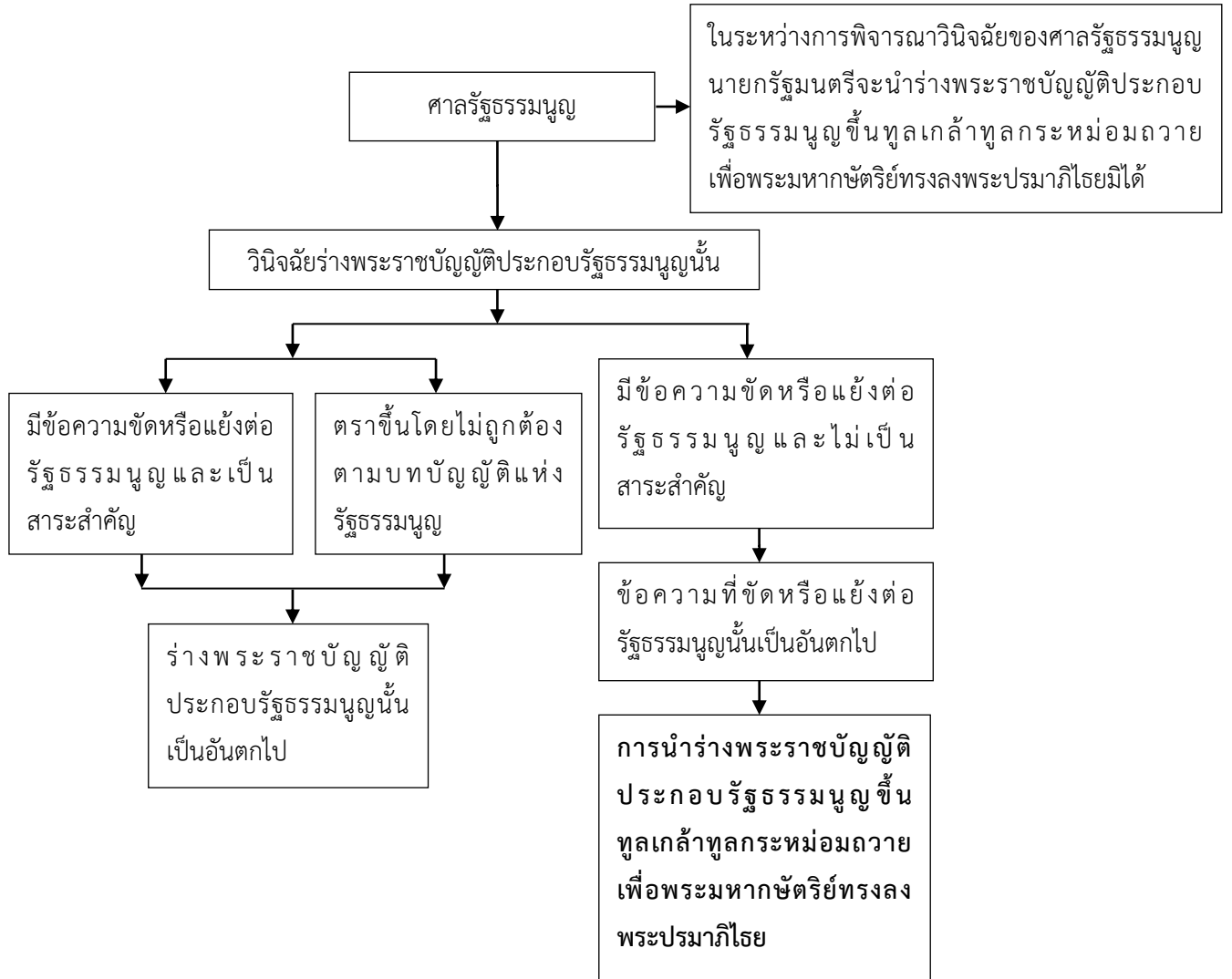
กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

3. ขั้นตอนก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้า
ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

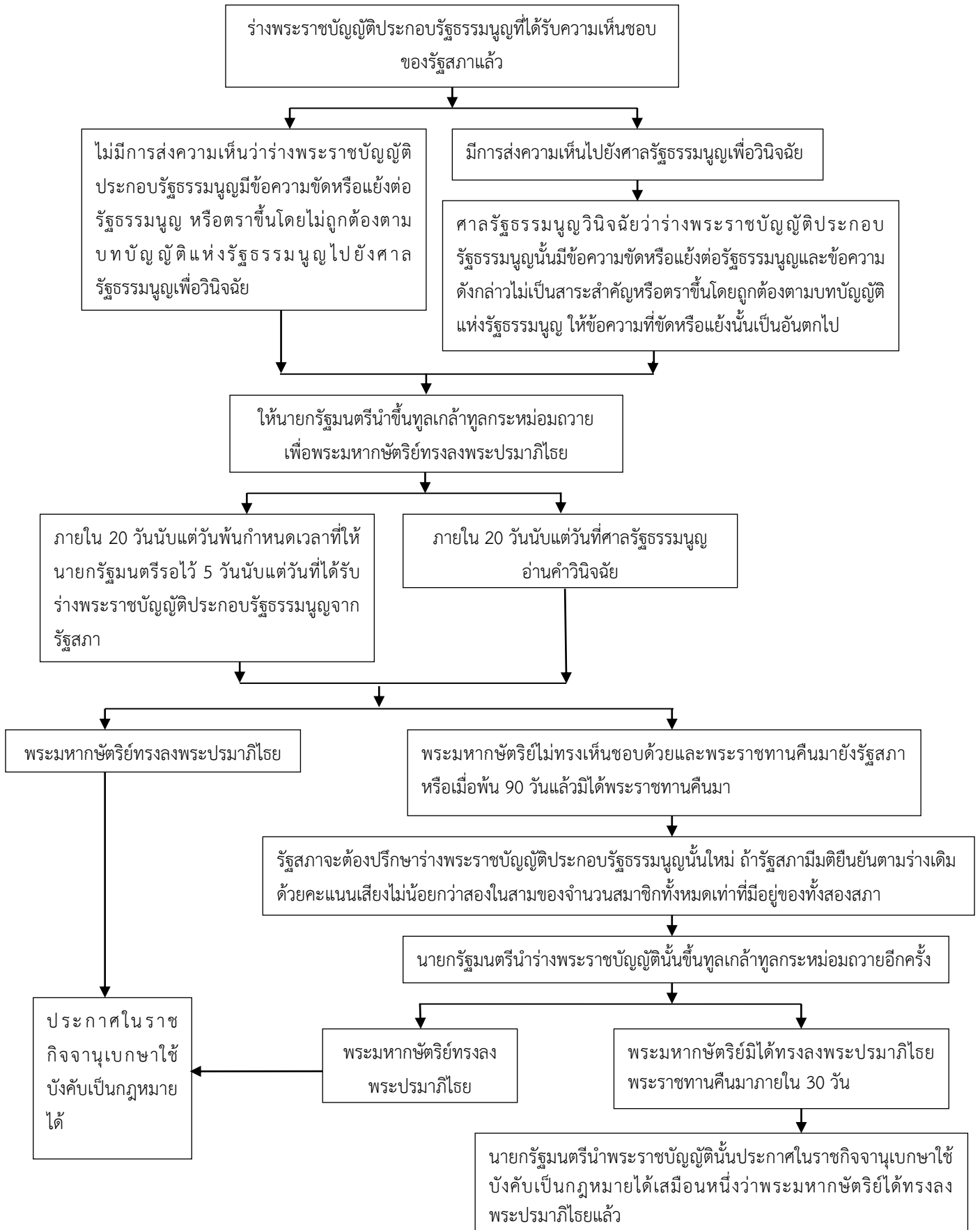
กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

4. การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

5. การนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ
พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

บรรณานุกรม

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 51.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.